

UCHWAŁA

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z wniosku wierzyciela B. Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. działającego przez C. C.

Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.

w W.

przy uczestnictwie dłużniczki S. P.

o egzekucję należności pieniężnych,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 27 czerwca 2013 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w B.

postanowieniem z dnia 7 marca 2013 r.,

"Czy od postanowienia sądu I instancji w sprawie o obniżenie opłaty egzekucyjnej (art. 49 ust. 7 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji) przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi?"

podjął uchwałę:

- 1) Na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej (art. 49 ustęp 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji - t.j. Dz. U. z 2011 roku, nr 231, poz. 1376 ze zmianami) stronom przysługuje zażalenie.
- 2) Odmawia podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

Uzasadnienie

W sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzyciela- B. Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W., działającego przez C. C. Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A., z udziałem dłużniczki S. P. o egzekucję należności pieniężnych, dłużniczka wystąpiła, na podstawie art. 49 ustęp 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2011 roku, nr 231, poz. 1376 ze zmianami) - dalej jako ustawa o k.s.e., do Sądu Rejonowego w Ż. z wnioskiem o obniżenie, do kwoty 1.000 złotych, ustalonej przez komornika sądowego, opłaty egzekucyjnej w sprawie Km 724/10. Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2012 roku Sąd Rejonowy oddalił wniosek, na co dłużniczka złożyła zażalenie, zarzucając brak odniesienia się przez sąd pierwszej instancji, do jej trudnej sytuacji majątkowej.

Przy rozpoznawaniu tego zażalenia, Sąd Okręgowy w B. powziął wątpliwość, czy na powyższe postanowienie służy zażalenie stronom oraz komornikowi sądowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz doktrynie ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym, przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne musi mieć charakter abstrakcyjny, dotyczyć wykładni przepisów prawa oraz mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, którą rozpoznaje sąd, przedstawiający zagadnienie prawne (por. uchwały SN: z dnia 17 grudnia 1991 r., sygn. akt III CZP 129/91, niepubl.; z dnia 11 lutego 1999 r., sygn. akt III ZP 39/98, OSNAP 2000 r., nr 7, poz. 284 oraz z dnia 15 października 2002 r., sygn. akt III CZP 66/02, niepubl.).

Wątpliwości Sądu Okręgowego powstały przy rozpoznawaniu przez ten Sąd zażalenia dłużnika na postanowienie Sądu Rejonowego, oddalające wniosek dłużnika o obniżenie opłaty egzekucyjnej. Tymczasem zarówno pytanie, jak i większość wywodów prawnych Sądu Okręgowego, zawartych w uzasadnieniu pytania, koncentruje się na dopuszczalności złożenia zażalenia przez komornika sądowego, która to kwestia nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia

rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy sprawy. W tej sytuacji Sąd Najwyższy zajął stanowisko wyłącznie co do zagadnienia, czy zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji przysługuje stronom postępowania egzekucyjnego, odmawiając podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

Odnosząc się do poruszonego przez Sąd Okręgowy problemu prawnego, wskazać w pierwszym rzędzie należy, że instytucja sądowego miarkowania wysokości opłaty egzekucyjnej, ustalanej przez komornika sądowego, wprowadzona została do porządku prawnego ustawą z dnia 24 września 2004 roku o zmianie ustawy o k.s.e. i k.p.c. (Dz. U. 2004, nr 236, poz. 2356), która dodała w art. 49 ustęp 1 zdanie 2 stanowiące, że opłatę egzekucyjną ustala się w wysokości odpowiedniej do poniesionych przez komornika wydatków, nakładu jego pracy oraz wartości wyegzekwowanej części świadczenia zgłoszonego do egzekucji. Stosownie do dodanego ustępu 2 tego przepisu, w wypadkach szczególnie uzasadnionych, sąd mógł, na wniosek dłużnika, zmniejszyć wysokość opłaty, o której mowa w ust. 1.

Regulacja ta obowiązywała w okresie od dnia 13 listopada 2004 roku do dnia 27 grudnia 2007 roku. Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, brak było, pod jej rządami, wątpliwości, że na podstawie art. 770 zdanie 4 k.p.c. dłużnikowi przysługuje zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji, wydane po rozpoznaniu, zawartego w skardze dłużnika na czynność komornika, wniosku o obniżenie tej opłaty. Zwracano przy tym uwagę, że czym innym jest badanie, czy opłata egzekucyjna została ustalona przez komornika zgodnie z przepisami ustawy, a czym innym – wyjątkowe zmniejszenie prawidłowo wymierzonej opłaty, podyktowane wyłącznie interesem dłużnika i uzasadnione wyjątkowymi okolicznościami konkretnego postępowania egzekucyjnego (por. postanowienie SN z dnia 8 listopada 2006 roku, III CZP 81/06, nie publ.).

Przepis art. 49 ustęp 2 był przedmiotem kontroli zgodności z Konstytucją w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 maja 2006 roku (P 18/05, OTK-A 2006, nr 5, poz. 53), z dnia 30 kwietnia 2012 roku (SK 4/10, OTK-A 2012, nr 5, poz. 59) i z dnia 20 listopada 2012 roku (SK 34/09, OTK-A 2012, nr 11, poz. 144). Wskazując na konstytucyjność cytowanego przepisu, Trybunał Konstytucyjny

zwracał uwagę na wyjątkowość mechanizmu miarkowania wysokości opłaty egzekucyjnej i konieczność zachowania przez sądy niezbędnego umiaru w kwalifikowaniu sytuacji dłużników, wnioskujących o obniżenie opłaty egzekucyjnej, jako, „wypadków szczególnie uzasadnionych”.

Aktualnie obowiązująca regulacja art. 49 ustęp 7-10, wprowadzona ustawą z dnia 12 lutego 2010 roku o zmianie ustawy o k.s.e. (Dz. U. nr 40, poz.228), obowiązującą od dnia 17 czerwca 2010 roku, uszczegóławia sposób i zakres sprawowania przez sąd, na wniosek stron postępowania egzekucyjnego, kontroli nad kształtowaniem przez komornika sądowego wysokości opłaty egzekucyjnej, rzutującej na ostateczny rozmiar kosztów postępowania egzekucyjnego obciążających dłużnika.

Uregulowany w cytowanych przepisach, mechanizm sądowego miarkowania opłaty egzekucyjnej ma charakter szczególny. Z treści i systematyki art. 49 ustęp 1 i 2 ustawy wynika, że zasadą jest pobieranie przez komornika od dłużnika, wraz z egzekwowanym świadczeniem pieniężnym, opłaty stosunkowej, obliczonej według zróżnicowanych stawek procentowych. Wyjątek od tej zasady przewidziany został w ustępie 4 i dotyczy niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego, w której to sytuacji, opłata egzekucyjna obciąża wierzyciela.

Organem uprawnionym do ustalenia wysokości opłaty egzekucyjnej jest komornik sądowy, a sąd, działając wyłącznie na wniosek strony, może obniżyć opłatę egzekucyjną, jeśli oceni, że przemawiają za takim rozstrzygnięciem, wykazane przez wnioskodawcę, okoliczności konkretnego postępowania egzekucyjnego, w szczególności nakład pracy komornika lub sytuacja majątkowa wnioskodawcy oraz wysokość jego dochodów. Sąd rejonowy oddala wniosek, jeśli uzna, że brak jest podstaw do obniżenia opłaty egzekucyjnej, ustalonej przez komornika zgodnie z obowiązującymi przepisami. Do wniosku o obniżenie opłaty egzekucyjnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 767- 767⁴ k.p.c.

Art.767⁴ § 1 k.p.c., do którego odsyła art. 49 ustęp 9 ustawy o k.s.e., stanowi, że zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

Stosownie do art. 770 k.p.c., dłużnik powinien zwrócić wierzycielowi koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Koszty ściąga się wraz z egzekwowanym roszczeniem. Koszt egzekucji ustala postanowieniem komornik, jeżeli przeprowadzenie egzekucji należy do niego. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi. Zgodnie natomiast z art. 770¹ k.p.c. prawomocne postanowienie komornika w przedmiocie kosztów podlega wykonaniu po uprawomocnieniu się bez potrzeby zaopatrywania go w klauzulę wykonalności.

Przepis art. 770 k.p.c. w zdaniu pierwszym i drugim określa zasady zwrotu kosztów postępowania egzekucyjnego (zasada odpowiedzialności dłużnika za koszty, zasada celowości i unifikacji kosztów postępowania egzekucyjnego). W zdaniu trzecim wskazuje podmiot uprawniony do ustalenia wysokości tych kosztów, a w zdaniu czwartym statuuje prawo stron i komornika do złożenia zażalenia na postanowienie sądu wydane w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego.

W skład kosztów postępowania egzekucyjnego, oprócz opłaty egzekucyjnej wchodzi także wydatki (art. 39 i 40 ustawy o k.s.e.) oraz należności wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym, w tym wynagrodzenie pełnomocnika.

Między cytowanymi wyżej przepisami występują istotne różnice terminologiczne. W art. 770 k.p.c. jest mowa o „ściągnięciu kosztów”, a w art. 770¹ k.p.c. o „wykonaniu” postanowienia komornika w przedmiocie kosztów, stanowiącego podstawę do ich wyegzekwowania. Koszty wskazywane w zawiadomieniu o wszczęciu egzekucji ściąga się wraz z dochodzonym roszczeniem, nie podlegają one zaś egzekucji. Ściągnięcie opłat jest czynnością faktyczną, która wynika z przepisów art. 49 ustęp 1 i 2 ustawy o k.s.e., określających ich wysokość i nie dających komornikowi swobody także co do faktu ich pobrania. Pobieranie zatem opłaty egzekucyjnej następuje wraz z egzekwowanym roszczeniem, bez konieczności wydawania przez komornika odrębnego postanowienia o ustaleniu wysokości opłaty i prowadzenia osobnej egzekucji w celu jej ściągnięcia (por. uchwała SN z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 37/11, OSNC 2012, nr 2, poz. 32).

Art. 49 ustawy o k.s.e. reguluje, w ustępie 3 i 4, przypadki, w których, dla pobrania opłaty egzekucyjnej, niezbędne jest wydanie przez komornika postanowienia wzywającego dłużnika lub wierzyciela do jej uiszczenia. Postanowienie to jest zaskarżalne, a po uprawomocnieniu się, podlega wykonaniu w drodze egzekucji, bez konieczności nadania klauzuli wykonalności.

Ostateczne rozliczenie kosztów postępowania egzekucyjnego następuje w postanowieniu określonym w art. 770 k.p.c. (por. uchwała SN z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 37/11, OSNC 2012, nr 2, poz. 32).

Jak to już wyżej wskazano, wysokość opłaty egzekucyjnej, ściąganej wraz z egzekwowanym świadczeniem pieniężnym, komornik ustala w oparciu o art. 49 ustęp 1 i 2 ustawy o k.s.e., bez potrzeby wydania w tym przedmiocie odrębnego postanowienia, a strony postępowania dowiadują się o wysokości opłaty z zawiadomienia o podjętych przez komornika czynnościach egzekucyjnych.

Opisany sposób ustalania, pobierania i ściągania kosztów egzekucyjnych determinuje szczególny system sądowej kontroli prawidłowości czynności komornika, w którym środkiem prawnym, zapewniającym kontrolę legalności czynności komornika, jest skarga uregulowana w art. 767 – 767⁴ k.p.c., którą strona może wnieść w sytuacji, gdy w jej ocenie, wysokość opłaty egzekucyjnej lub innych kosztów została ustalona sprzecznie z obowiązującym prawem. Stronie przysługuje ponadto, jak to wyżej podniesiono, wniosek o obniżenie opłaty egzekucyjnej, wymierzonej przez komornika prawidłowo i zgodnie z przepisami ustawy o k.s.e.

Oba środki prawne podlegają rozpoznaniu przez sąd rejonowy według analogicznych zasad postępowania, przewidzianych w art. 767 – 767⁴ k.p.c. i dotyczą kwestii kosztów postępowania egzekucyjnego, stąd należy przyjąć, że na podstawie art. 770 zdanie 4 k.p.c. stronom przysługuje zażalenie na każde postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie kosztów postępowania, w tym na postanowienie wydane po rozpoznaniu wniosku strony postępowania egzekucyjnego o obniżenie opłaty egzekucyjnej (art. 47 ustęp 9 ustawy o k.s.e. w związku z art. 770 zdanie 4 k.p.c.).

Ze wskazanych wyżej względów, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 390 k.p.c., orzekł, jak w uchwale.